

At spilde den andens liv

Hvorfor er det så let at få nogen til at bruge utrolige mængder energi på at forholde sig til meningsløs chikane?

Det kan som bekendt være en risikabel affære at bruge sin ytringsfrihed. Især hvis man siger eller skriver noget om køn, seksualitet, racisme. Og naturligvis især, hvis man skulle formaste sig til at være kvinde, mens man gør det. Gør man det alligevel, risikerer man at blive overrendt i den virtuelle verden – og af og til også i den fysiske – af et løst koblet kobbelt af vredladne mænd og mandslinge, som overdænger en med mishagsytringer, dårligt stavet kritik og forskellige grader af trusler om vold.

'Tonen på nettet' er et emne, som bliver debatteret ganske ofte og som regel med forholdsvist enslydende udgange. Vi vender teknologi, fremmedgørelse og måske digital dannelse. Men der er næsten statsgaranti for, at diskussionerne altid bliver summeret op i en humanistisk formulering, der på én gang varmer om hjertet på de fleste af os, og lover os, at vi ikke for alvor vil gøre noget for at ændre på problemet: »Vi skal alle sammen huske, at der sidder et menneske i den anden ende.«

Der er naturligvis ikke noget galt i at opføre sig humanistisk og sørge for at se hinanden i øjnene, når vi taler, og at respektere, at den anden også er et tænkende væsen med følelser, behov og fornuft, og måske kunne have en pointe, der var værd at høre. Men dette tankekompleks har det med at komme til kort, når vi skal forstå, hvorfor kommunikation ender i chikane. Og ikke mindst: Det har meget svært ved at sætte begreber på, hvor ufattelig effektivt og smart det er at være den, der udøver chikanen.

Så hellere antihumanisme

I stedet for den humanistiske moralisme, der utvivlsomt først og fremmest høres af dem, der allerede ser sig selv som meget bevidste og ansvarlige mediebrugere, kunne det måske være en idé at gå lidt mindre romantisk til sagen – måske endda decideret antihumanistisk. Et sted at starte kunne være ved Freud og hans analyser af psykens økonomiske aspekter.

For Freud er psykens økonomi dobbelt. På den ene side vil vi gerne holde så lavt et spændingsniveau som muligt. Det koster for eksempel mental energi at udføre vores daglige pligter, men vi får hurtigt tingene systematiseret, så madpakken kan smøres med så lav omkostning som muligt. På den anden side har vi det også med at kredse om netop det, vi ikke helt kan få på plads. Ting kan begynde at plage os, melde sig som ubehagelige spørgsmål eller drømme. På den måde står ethvert menneske egentlig åbent for 'pirringer', som det kan være svært helt at forsvare sig imod. Det er jo netop Freuds pointe, at vi i sidste ende alle er 'pirrelige' og neurotiske.

Men måske har vi netop her grunden til, at internetchikanen kan være så lammende. Den, der chikanerer online, kan nemlig præcis spille på den andens påvirkelighed. Han kan få den anden til at bruge energi uden selv at bruge særlig meget.

Hvorfor virker det at tilsvine folk? Hvis vi var de værdige og selvberørende individer, som humanismen tilsiger, burde vi kunne være helt ligeglade. Problemet er, at det kan vi ikke, og det ved alle. Selv den mest uberettigede sviner – måske endda netop den – svider alligevel. »Hvorfor skriver denne fremmede til mig? Hvad har jeg gjort ham? Skal jeg svare? Hvad sker der mon, hvis jeg ikke svarer?« Man bliver vred, ked af

det, ulykkelig, betvivler sig selv og sin egen eksistens. Økonomisk set er det en formidabel investering, forfølgeren laver her.

Forureneren betaler

Det kunne være en fristende tanke at indføre et forureneren betaler-princip for at balancere den energi, det kræver at rydde op efter troldenes angreb. Det ville dog formentlig være næsten umuligt at indføre et sådant sanktionssystem for chikanerier, der ikke i forvejen er ulovlige, uden at gøre indhug i ytringsfriheden. Måske man i stedet kunne sætte en masse entreprenante og teknologisk begavede sjæle i sving med at finde på andre måder at inddæmme skadeforvoldelsen på?

Kunne man lave en knap, der i stedet for at 'indberette' chikanøren, automatisk genererede et frisk svar, der måske ikke ligefrem fik ham til at holde op, men i det mindste gav ofret fornemmelsen af, at man havde svaret for sig uden at have skullet bruge alt for meget energi på det – og som måske endda antydede, at her var der tale om et bot-svar: »Tak for dit forslag – jeg vender tilbage, når jeg har løst min Turingtest.« Eller en anden knap, hvor chikanøren blev katapulteret ind i et parallelt virtuelt rum, hvor han kunne diskutere videre med ligesindede (af forskellige politiske og filosofiske observanser), måske helt uden at opdage, hvad der var sket?

Sagen er dog under alle omstændigheder nok desværre den, at det er et uløseligt problem, at den menneskelige psykes mekanik er indrettet på en så uheldig måde, at det er utroligt let at spilde de andres liv uden at skulle anstrenge sig specielt meget.

modernetider@information.dk

Center for Vild Analyse

CVA har eksisteret som sted for tænkning siden august 2006.

CVA analyserer kulturelle og politiske fænomener under parolen 'hvis du vil vide det modsatte', ofte med inspiration fra psykoanalysen